

**DMYTRO MOTORNYI TAVRIA STATE
AGROTECHNOLOGICAL UNIVERSITY
Faculty «Economic and Business»**

Scientific papers
**OF DMYTRO MOTORNYI TAVRIA STATE
AGROTECHNOLOGICAL UNIVERSITY
(ECONOMIC SCIENCES)**

№ 1 (43)

Melitopol, 2021

Засновник

Таврійський державний агротехнологічний університет
імені Дмитра Моторного
Факультет економіки та бізнесу

УДК 631.1(06)

Збірник наукових праць Таврійського державного
агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного
(економічні науки) / За ред. С.В. Кальченка. – Мелітополь:
Вид-во Мелітопольська типографія «Люкс», 2021. - № 1(43). –
184 с.

Голова редакційної колегії (науковий редактор):

Кальченко С.В. – д.е.н., професор кафедри бізнес-консалтингу
та міжнародного туризму

Відповідальні за випуск збірника:

Ортіна Г.В. – д-р. держ. упр., доцент, декан факультету
економіки та бізнесу
Кальченко С.В. - д.е.н., професор кафедри бізнес-консалтингу
та міжнародного туризму
Демченко І.В. – к.е.н., доцент кафедри фінансів, банківської
справи та страхування

Комп'ютерна верстка: Демченко І.В.

Збірник наукових праць Таврійського державного
агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного
(економічні науки) включений до Переліку наукових фахових
видань України, є науковим виданням, в якому можуть бути
опубліковані основні результати дисертаційних робіт (наказ
МОН №1328 від 21.12.2015 р.).

Відповідно до Порядку формування Переліку наукових
фахових видань України (наказ МОН України від 15 січня
2018 року № 32) присвоєно категорію «Б», що затверджено
наказом Міністерства освіти і науки України від 02.07.2020
№ 886.

Друкується за рішенням Вченої ради
Таврійського державного агротехнологічного університету
(протокол №07 від 30.03.2021 р.).

Свідцтво про державну реєстрацію друкованого засобу
масової інформації КВ №24284-14124 ПР від 24.12.2019 р.

ISSN 2519-884X

Index Copernicus Value (ICV) 2016: 47.1
Index Copernicus Value (ICV) 2017: 55.32
Index Copernicus Value (ICV) 2018: 55.94
Index Copernicus Value (ICV) 2019: 56.52

Digital Object Identifier System (DOI)

Матеріали друкуються мовами оригіналів – українською,
російською та англійською.
Погляди редколегії не завжди збігаються з позицією авторів.

Адреса редакційно-видавничого відділу:

Таврійський державний агротехнологічний університет
імені Дмитра Моторного
Навчальний корпус №2, кабінет 2.206
пр-т Б. Хмельницького, 18,
м. Мелітополь, Запорізька обл.
72312, Україна
тел./факс. (0619) 42-32-01
e-mail: sp_tsatu@tsatu.edu.ua, ludsln2017@ukr.net

Підписано до друку 30.03.2021 р.
Формат 60x84/8. Папір офсетний.
Гарнітура Times New Roman. Ум.-друк. арк. 15
Наклад 100.

Мелітопольська типографія «Люкс»
ПП Верескун В.М. св. ДК № 1125
72312, м. Мелітополь, вул. Грушевського ,10
тел. (0619) 444511

Надруковано з готового оригінал-макету у Мелітопольській
типографії «Люкс»

© Таврійський державний агротехнологічний університет
імені Дмитра Моторного

Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного (економічні науки)

№ 1 (43), 2021

ЗМІСТ

ПІДПРИЄМНИЦТВО, ТОРГІВЛЯ ТА БІРЖОВА ДІЯЛЬНІСТЬ

Болтянська Л.О., Андреева Л.О., Лисак О.І.
Вибір ідеї та фінансування стартапів..... 5

Грицаєнко М.І.
ДОВІРА ЯК ІМПЕРАТИВ ВИКОРИСТАННЯ
ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ДОМОГОСПОДАРСТВ
У РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦТВА 12

Грицаєнко М.І., Грицаєнко Г.І.
ІНВЕСТИЦІЇ В ЕНЕРГОЕФЕКТИВНІСТЬ
«РОЗУМНОГО БУДИНКУ» 22

ОБЛІК І ОПОДАТКУВАННЯ

Голуб Н.О.
ПОЛЕЗАХИСНІ ЛІСОВІ СМУГИ – ЗНАЧЕННЯ ІНВЕНТАРИЗАЦІЇ..... 30

ФІНАНСИ, БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ

Завадських Г.М.
ВПЛИВ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ НА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ
РОЗВИТОК ОТГ ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСТІ 36

Косторной С.В.
ЗАСТОСУВАННЯ ЗНИЖЕНИХ СТАВОК ПДВ
НА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКУ ПРОДУКЦІЮ 46

Косторной С.В., Демченко І.В.
ЕЛЕКТРОННИЙ КАБІНЕТ ПЛАТНИКА ПОДАТКІВ..... 53

Пристемський О.С., Трусова Н.В.
РЕГІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТ ФОРМУВАННЯ ПОТЕНЦІАЛУ
ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ 59

Трусова Н.В., Якушева І.С., Радченко Н.Г.
ДІЯЛЬНІСТЬ КРЕДИТНИХ СПЛОК НА РИНКУ
ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ: СТАН, ТЕНДЕНЦІЇ, ПЕРСПЕКТИВИ 67

МЕНЕДЖМЕНТ

Бочарова Н.О.
ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТА
МОТИВАЦІЙНА СКЛАДОВА В СИСТЕМІ
АДМІНІСТРУВАННЯ ТА ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ
МЕНЕДЖМЕНТУ ПЕРСОНАЛУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ
ПІДПРИЄМСТВ 73

Нестеренко С.А., Бочарова Н.О., Ярчук А.В. СУЧАСНІ АСПЕКТИ МЕНЕДЖМЕНТУ Й АДМІНІСТРУВАННЯ В ГОТЕЛЬНО- РЕСТОРАННОМУ БІЗНЕСІ.....	82
Плотніченко С.Р., Вороніна Ю.Є. КОМУНІКАТИВНА ДІЯЛЬНІСТЬ ТА ДІЛОВЕ СПІЛКУВАННЯ У РОБОТІ ПУБЛІЧНОЇ СЛУЖБИ....	88
Плотніченко С.Р., Шевчук О.Ю. ОСОБЛИВОСТІ КОРПОРАТИВНОГО ІМІДЖУ ТА ЙОГО ВИКОРИСТАННЯ У PR	94
Сурженко Н.В. МЕНЕДЖМЕНТ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ.....	100
Шевчук О.Ю., Агеєва І.В. АКТУАЛЬНІСТЬ SOFT SKILLS В ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНО-ГО РОЗВИТКУ СПІВРОБІТНИКІВ ТА УПРАВЛІННЯ ЗМІНАМИ КОМПАНІЇ	106
Ярчук А.В. РОЛЬ ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ ПРИ УХВАЛЕННІ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ	114

ЕКОНОМІКА

Демко В.С. ОСОБЛИВОСТІ МОТИВАЦІЇ СТВОРЕННЯ ЕКСКУРСІЙНОГО ПРОДУКТУ В СФЕРІ ЕКОЛОГІЧНОГО ТУРИЗМУ	121
Захарченко О.Г., Бакіна Т.В., Почерніна Н.В. ПРОГНОЗ РОЗВИТКУ ВНУТРІШНЬОГО РИНКУ ТУРИСТИЧНИХ ПОСЛУГ УКРАЇНИ.....	128

Збарський В.К., Збарська А.В. ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ УКРАЇНИ.....	137
---	-----

Кальченко С.В., Попова Т.В. ІНСТИТУЦІЙНА ПРИРОДА СОЦІАЛЬНО- ЕКОНОМІЧНИХ АСПЕКТІВ ФУНКЦІОНУВАННЯ СІЛЬСЬКОГО ЗЕЛЕНОГО ТУРИЗМУ	147
---	-----

Карпенко А.В., Пустовіт Ю. ОСВІТНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИХ АКТИВІВ ЛЮДСЬКОГО ПОТЕНЦІАЛУ В УКРАЇНІ	154
---	-----

МАРКЕТИНГ

Марчук А.О. ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ МОДЕЛІ ПОВЕДІНКИ СПОЖИВАЧІВ ДИТЯЧОЇ МОЛОЧНОЇ ПРОДУКЦІЇ.....	166
---	-----

Шквиря Н.О., Арестенко Т.В. МАРКЕТИНГОВІ ДОСЛІДЖЕННЯ ПОВЕДНІКИ СПОЖИВАЧІВ ГОТЕЛЬНИХ ПОСЛУГ	175
--	-----

Вимоги щодо розміщення статей у Збірнику наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного (економічні науки)	181
--	------------

УДК: 336.22; DOI: 10.31388/2519-884X-2021-43-46-52

*Косторной С.В., к.е.н., доцент
Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного
serhii.kostornoi@tsatu.edu.ua*

ЗАСТОСУВАННЯ ЗНИЖЕНИХ СТАВОК ПДВ НА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКУ ПРОДУКЦІЮ

Анотація. Державна підтримка аграрного сектору економіки через механізм оподаткування є поширеною практикою в розвинутих країнах. В статті систематизовано підходи до застосування знижених ставок ПДВ для сільськогосподарської продукції, продуктів харчування, сільськогосподарських ресурсів та послуг в країнах ЄС. Виконано порівняння відповідних українських законопроектів. Детально розглянуто сутність, переваги та недоліки законопроекту №3656, прийняття якого є найбільш імовірним.

Ключові слова: оподаткування, податок на додану вартість, ставки ПДВ, сільськогосподарська продукція, сільськогосподарські підприємства.

JEL code classification: H25

*Serhii Kostornoi, Ph.D., Ass. Prof.
Dmytro Motornyi Tavsia State Agrotechnological University
serhii.kostornoi@tsatu.edu.ua*

IMPLEMENTATION OF REDUCED VAT RATES FOR AGRICULTURAL PRODUCTS

Abstract. The agricultural sector of the economy is of strategic importance for Ukraine and needs state support. Many countries around the world use preferential value added tax rates for agricultural or food products to provide such support.

The aim of the article is to systematize the approaches to the implementation of reduced VAT rates on agricultural products, as well as to determine their possible impact on the financial performance of enterprises in the agricultural sector of the economy.

The article systematizes the features of use reduced VAT rates for agricultural products, food, agricultural resources and services in the EU. Reduced VAT rates on food are applied in twenty-four out of twenty-eight countries. They are used mainly for basic necessities - bread, meat, dairy products, vegetables. Alcoholic beverages and luxury products are taxed at the standard rate. In 16 countries, in addition, reduced rates on agricultural resources (seeds, fertilizers, pesticides, spare parts, agricultural services) are also applied.

In 2020, Ukraine applies value added tax rates of 20%, 7% and 0%. However, in order to support the agricultural sector of the economy, the issue of taxation of agricultural products and foodstuffs at reduced rates is being discussed.

The article discusses in detail the bill №3656, the adoption of which is the most likely.

Conclusions.

The introduction of a reduced VAT rate on agricultural products of 14% will help support agricultural enterprises in Ukraine, limit common tax evasion schemes. However, negative consequences are also possible: the tax burden will be redistributed to processing enterprises, their financial condition will deteriorate, food prices will not fall.

Most EU countries apply an integrated approach - not only agricultural products are taxed at preferential VAT rates, but also products of their processing, as well as the main resources intended for use in agriculture (seeds, fertilizers, pesticides, etc.). But the implementation of reduced VAT rates in this format will lead to a significant reduction in VAT revenues to the budget.

Keywords: taxation, value added tax, VAT rates, agricultural products, agricultural enterprises.

Постановка проблеми. Аграрний сектор економіки має стратегічне значення для України та потребує державної підтримки. В багатьох країнах світу для забезпечення такої підтримки застосовуються пільгові ставки податку на додану вартість для сільсько-

господарської продукції або продуктів харчування. В Україні сільськогосподарські підприємства до 2016 року застосовували спеціальний режим нарахування податку на додану вартість, особливістю якого була акумуляція нарахованих сум ПДВ на спеціа-

льних рахунках замість перерахування його до бюджету [1]. На теперішній час такий механізм скасовано, а головним способом державної підтримки аграрного сектору економіки залишилась спрощена система оподаткування (застосування єдиного податку для платників четвертої групи).

В останні роки було підготовлено ряд законопроектів щодо впровадження в Україні пільгових ставок ПДВ, їх переваги та недоліки викликають жваві дискусії.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Нарахування податку на додану вартість сільськогосподарськими підприємствами було предметом дослідження багатьох вітчизняних учених, серед яких Косторной С. В. [1,2], Лупенко Ю. О. [3], Микитюк А. А. [4], Сіренко Н. М. [5], Тулуш Л. Д. [6], Ярош М. В. [7] тощо. Серед закордонних вчених ці питання досліджували: Arsenovic, D. [8], Spossen, S. [9], Kondraszuk, T. [10] та інші. Більшість вчених наголошують на необхідності застосування пільгових ставок ПДВ на сільськогосподарську продукцію та продукти харчування, проте розміри ставок, перелік товарів та інші аспекти суттєво відрізняються в різних країнах.

Формулювання цілей статті. Метою статті є систематизація підходів до застосування знижених ставок ПДВ на сільськогосподарську продукцію, а також визначення їх можливого впливу на фінансові показники підприємств аграрного сектору економіки.

Виклад основного матеріалу.

Євроінтеграційний курс України передбачає приведення норм податкового законодавства до європейських вимог. Європейський та міжнародний досвід оподаткування аграрного сектору економіки передбачає застосування для нього пільгових (знижених) ставок податку на додану вартість.

У відповідності до Директиви Ради 2006/112/ЄС "Про спільну систему податку на додану вартість" [11] для запобігання ви-

никненню структурної неврівноваженості у Співтоваристві та викривленню конкуренції в деяких напрямках діяльності, внаслідок застосування Державами-членами різних стандартних ставок ПДВ, встановлюється мінімальна стандартна ставка в розмірі 15% з можливістю перегляду. Знижені ставки мають бути не нижче 5%, однак для ряду країн встановлені винятки до окремих товарів, робіт і послуг. Держави-члени ЄС можуть застосовувати одну або дві знижених ставки на товари та види діяльності, зазначені в Додатку III до Директиви Ради 2006/112/ЄС [11].

В аграрному секторі знижені ставки можуть бути застосовані:

- на продукти харчування (Foodstuffs), включаючи напої, для споживання людиною та тваринами, живі тварини, насіння, рослини та інгредієнти, які зазвичай призначені для використання у приготуванні харчових продуктів; продукти, які зазвичай використовуються як доповнення харчових продуктів або як замітник харчових продуктів;

- на постачання товарів та послуг, які зазвичай призначені для використання у сільськогосподарському виробництві, за винятком машин та будівель (Agricultural inputs).

Ставки податку на додану вартість в країнах ЄС станом на 01.01.2020 р. наведені в таблиці 1.

Із двадцяти восьми країн знижені ставки ПДВ для продуктів харчування застосовуються в двадцяти чотирьох. Вони встановлюються переважно для продуктів першої необхідності – хліба, м'яса, молочних продуктів, овочів. За стандартною ставкою оподатковуються алкогольні напої, продукти категорії розкоші (лобстери, ікра тощо).

В 16 країнах крім цього також застосовуються знижені ставки на сільськогосподарські ресурси (насіння, добрива, отрутохімікати, запчастини, сільськогосподарські послуги).

Таблиця 1

Ставки податку на додану вартість в країнах ЄС станом на 01.01.2020 р.

Країни	Стандартна ставка ПДВ, %	Ставки ПДВ на продукти харчування (Foodstuffs), %	Ставки ПДВ на сільськогосподарські ресурси (Agricultural inputs), %
Бельгія	21	6%, 12%, крім товарів для домашніх тварин, товарів категорії розкоші	6%, 12% (добрива, отрутохімікати, запчастини)
Болгарія	20	20%	20%
Чеська Республіка	21	10% (дитяче харчування), 15%	21%
Данія	25	25%	25%
Німеччина	19	7%	7%
Естонія	20	20%	20%
Ірландія	23	4,8% (худоба), 13,5% (продукти харчування)	13,5% (сільськогосподарські послуги)
Греція	24	13%	13%
Іспанія	21	4% (хліб, борошно, молоко; сир; яйця; фрукти, овочі та злаки), 10%	10%
Франція	20	2,1% (худоба), 5,5% (продукти харчування, напої), 10% (корми)	10% (продукція сільського господарства, не призначена для виробництва продуктів харчування, добрива)
Хорватія	25	5% (хліб, молоко), 13% (інші харчові продукти, крім цукру)	13% (насіння, добрива, пестициди)
Італія	22	4%, 5%, 10%	4%, 10%
Кіпр	19	5%	5%
Латвія	21	5% (фрукти, ягоди, овочі), 12%	21%
Литва	21	21%	21%
Люксембург	17	3%	3%
Угорщина	27	5%, 18% (продукція тваринництва)	27%
Мальта	18	0%, 5%	18%
Нідерланди	21	9%	21%
Австрія	20	10%	10%, 13%
Польща	23	5% (хліб, м'ясо, фрукти, овочі, молочні продукти), 8% (цитрусові, горіхи, консервовані фрукти)	5% (насіння), 8% (добрива, засоби захисту рослин, послуги в сільському господарстві)
Португалія	23	6%, 13%	6% (послуги в сільському господарстві), 13% (інструменти, техніка)
Румунія	19	5%, 9%	9% (добрива, пестициди, насіння, послуги)
Словенія	22	9,5%	9,5%
Словаччина	20	10% (м'ясо, риба, молоко, масло, хліб)	20%
Фінляндія	24	14%	14%
Швеція	25	12%	25%
Великобританія	20	0%	20%

Джерело: сформовано на основі [12]

Ряд країн тимчасово знизили ставки ПДВ на продукти харчування, напої, продукцію та послуги кафе та ресторанів в зв'язку з пандемією Covid-19 – Болгарія, Кіпр, Греція, Великобританія.

Станом на 2020 рік в Україні застосовуються ставки податку на додану вартість 20%, 7% та 0% [13]. Проте з метою

підтримки аграрного сектору економіки неодноразово піднімалося питання про оподаткування сільськогосподарської продукції та продуктів харчування за зниженими ставками.

Розглянемо законопроекти з цього напрямку, які в останні роки були зареєстровані у Верховній Раді (табл. 2).

Таблиця 2

Порівняння законопроектів щодо впровадження пільгових ставок ПДВ для аграрного сектору економіки

Законопроект	Основні положення
Законопроект № 7420 від 19.12.2017 "Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо зменшення ставки податку на додану вартість для сільськогосподарських підприємств"	- зменшення ставки ПДВ щодо операцій з продажу (постачання) сільськогосподарської продукції на митній території України з 20 до 7 відсотків
Законопроект № 7420-1 від 27.12.2017 "Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо зниження ставки податку на додану вартість для деяких видів сільськогосподарської продукції"	- оподаткування ПДВ за ставкою 10 % деяких продуктів харчування та сировини для їх виробництва, зокрема, продукції тваринництва, цукрових буряків; бурякового цукру.
Законопроект № 7420-2 від 03.01.2018 "Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо зниження ставки податку на додану вартість для деяких видів сільськогосподарської продукції"	- оподаткування ПДВ за ставкою 10 % деяких продуктів харчування та сировини для їх виробництва, зокрема, продукції тваринництва, цукрових буряків; бурякового цукру, овочів, пшениці, борошна, хлібобулочних виробів.
Законопроект № 8570 від 06.07.2018 "Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо зменшення ставки податку на додану вартість для продукції садівництва, ягідництва та виноградарства"	- оподаткування ПДВ за ставкою 7 % постачання та ввезення в Україну дерев, кущів з їстівними плодами, горіхів, винограду, окремих видів фруктів.
Законопроект № 3656 від 15.06.2020 "Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо ставки податку на додану вартість з операцій з постачання окремих видів сільськогосподарської продукції"	- встановлення зниженої ставки податку на додану вартість - 14% по операціях з постачання на митній території України та ввезення на митну територію України окремих видів сільськогосподарської продукції:

Джерело: сформовано на основі [14]

Необхідність таких законопроектів обґрунтовується наступним чином:

- необхідно забезпечити державну підтримку аграрного сектору економіки в умовах скасування з 2017 року спецрежиму з ПДВ, не допустити масове банкрутство підприємств;

- необхідно додатково підтримати найуразливіші галузі сільського

господарства, зокрема, тваринництво, садівництво;

- необхідно вжити заходів для зупинення зростання цін на продовольство, забезпечення оптимальної структури споживання харчових продуктів (збільшення споживання фруктів, м'ясних та молочних продуктів);

- необхідно вивести з "тіні" виробників, які змушені приховувати доходи через надмірне податкове навантаження;

- необхідно протидіяти конкуренції сільськогосподарських товаровиробників з інших країн, зокрема, країн Європейського Союзу після укладення Угоди про асоціацію з ЄС;

На нашу думку застосування пільгових ставок ПДВ для аграрного сектору має наступні переваги та недоліки.

Переваги:

- розвиток сільськогосподарських підприємств, збільшення інвестицій;

- зниження цін на сільськогосподарську продукцію, покращення її доступності для населення;

- зниження ефективності ряду схем ухилення від оподаткування, детінізація аграрного виробництва;

Недоліки:

- зниження податкових надходжень до бюджету;

- перекладання податкового тягаря на інші галузі економіки, порушення принципів справедливості оподаткування;

- ускладнення податкового адміністрування;

- виникнення нових схем ухилення від оподаткування.

Законопроект № 3656 [15] було прийнято 17.12.2020 року, очікується підписання його Президентом України. Після проходження всіх необхідних процедур до Податкового Кодексу будуть внесені зміни, згідно яких ставка 14% буде застосовуватись по операціях з постачання на митній території України та ввезення на митну територію України наступної продукції, що класифікується за такими товарними позиціями згідно з УКТ ЗЕД:

0102 (велика рогата худоба, жива);

0103 (свині, живі),

1001 (Пшениця),

1002 (Жито),

1003 (Ячмінь),

1004 (Овес),

1005 (Кукурудза),

1201 (Соеві боби),

1204 00 (Насіння льону),

1205 (Насіння свиріпи та ріпаку),

1206 00 (Насіння соняшнику),

1207 (Насіння та плоди інших олійних культур),

1212 91 (цукрові буряки). [15].

Автори законопроекту зазначають:

• зниження ставки ПДВ по більшості операціях не призведе до втрат бюджету, оскільки ці товари не реалізуються кінцевому споживачу, який є фактичним платником ПДВ;

• від зниження ставки ПДВ виграють не тільки сільгоспвиробники, а й переробники, оскільки термін сплати основної суми ПДВ для них переміщається з дати оплати сировини на дату оплати зобов'язань по операціях з реалізації продуктів її переробки. Відтермінування щонайменше на 30 днів;

• при зниженні ставки ПДВ по операціях з реалізації зернових та олійних культур пропорційно знижується сума відшкодування з бюджету експортерам. Тобто, в разі знижуються витрати бюджету та ризику втрат, пов'язаних із шахрайством з ПДВ та застосуванням так званих «скруток», оскільки різко знижується ефективність таких шахрайських схем [15].

Законопроект № 3656 зазнав значної критики [16,17].

На нашу думку він є недосконалим з наступних причин:

- знизяться суми податкового кредиту для переробних підприємств, що закуповують сільськогосподарську продукцію, погіршаться їх фінансові показники;

- поглибиться сировинна направленість аграрного сектору;

- зменшаться обсяги бюджетного відшкодування експортерам;

- ціни на кінцеві продукти харчування не знизяться, бо на них ставка ПДВ залишилась на рівні 20%;

- відсутня підтримка для сорго, гречки, гороху, ряду інших видів продукції;

- через збільшення кількості ставок ускладниться адміністрування ПДВ, контролююча робота Державної податкової служби буде менш ефективною, збільшиться бюрократичний тиск.

Висновки. Застосування пільгових ставок податку на додану вартість для аграрного сектору економіки є поширеною світовою практикою, мета якої – державна підтримка цієї галузі, а також покращення цінової дос-

тупності продуктів харчування для малозабезпечених верств населення.

Впровадження зниженої ставки ПДВ на сільськогосподарську продукцію в розмірі 14% сприятиме підтримці сільськогосподарських підприємств в Україні, обмеженню поширених схем ухилення від оподаткування. Проте можливі і негативні наслідки: податковий тягар перерозподілиться на переробні підприємства, погіршиться їх фінансовий стан, ціни на продукти харчування не знизяться.

Більшість країн ЄС застосовують комплексний підхід – за пільговими ставками ПДВ оподатковується не лише сільськогосподарська продукція, а й продукція її переробки, а також основні ресурси, призначені для використання в сільському господарстві (насіння, добрива, отрутохімікати, тощо). Але впровадження знижених ставок ПДВ в такому форматі приведе до значного скорочення надходжень ПДВ до бюджету.

Список літератури:

1. Косторной С. В. Проблеми нарахування ПДВ сільськогосподарськими підприємствами у 2016 році. *Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки)*. Вид-во Мелітопольська типографія "Люкс". 2016. №2(31). С. 135-138.
2. Косторной С. В. Особливості нарахування податку на додану вартість у сільськогосподарських підприємствах. *Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки)*. Вид-во Мелітопольська типографія "Люкс". 2013. №1(21), том 1. С. 274-282.
3. Лупенко Ю.О. Зниження ставки ПДВ на продовольчі товари в Україні: можливості та доцільність. *Продовольчі ресурси*. 2020. № 14. С. 211-219.
4. Микитюк А. А. Деякі проблемні питання, пов'язані із застосуванням сільськогосподарськими підприємствами системи електронного адміністрування ПДВ. *Часопис Київського університету права*. 2019. № 3. С. 98-102.
5. Сіренко Н. М. Вплив податку на додану вартість на фінансові результати сільськогосподарських підприємств *Економічний форум*. 2015. № 3. С. 337-341.
6. Тулуш Л. Д. Перспективи застосування зниженої ставки податку на додану вартість на продукти харчування в Україні. *Економіка АПК*. 2017. № 4. С. 50-59.
7. Ярош М. В. Оптимізація оподаткування ПДВ: оцінка рівня податкового навантаження при оподаткуванні сільськогосподарських продуктів. *Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії*. 2016. Вип. 6(2). С. 159-163.
8. Arsenovic, D., Lalic, S., Stanivuk, B., & Njegus, B. Agriculture in the VAT system. *Research Journal of Agricultural Science*, 2012. 44(3).
9. Cnossen, S. VAT and agriculture: lessons from Europe. *International Tax and Public Finance*. 2018. 25(2). pp. 519-551.
10. Kondraszuk, T., & Jaworski, J. The dilemma of choosing the form of VAT taxation in agriculture in Poland. *Economic Science For Rural Development*. 2018. p. 124.
11. Council Directive 112/2006/EC of 28 November 2006 on the common system of VAT. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=celex%3A32006L0112> (дата звернення: 02.02.2021)
12. VAT rates applied in the member states of the European Union : Situation at 1st January 2020 / European Commission, 2020. URL: https://ec.europa.eu/taxation_customs/business/vat/eu-vat-rules-topic/vat-rates_en (дата звернення: 02.02.2021)
13. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 року № 2755 (зі змінами та доповненнями). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення: 02.02.2021)
14. Верховна Рада України – Законотворчість. URL: <http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc2> (дата звернення: 02.02.2021)
15. Проект Закону № 3656 від 15.06.2020 "Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо ставки податку на додану вартість з операцій з постачання окремих видів сільськогосподарської продукції". URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=69140 (дата звернення: 02.02.2021)
16. О сниженной ставке НДС для отдельных видов аграрной продукции. URL: <http://agroportal.ua/views/blogs/osnizhennoi-stavke-nds-dlya-otdelnykh-vidov-agroprodukovolstvennoi-produktsii/> (дата звернення: 02.02.2021)
17. Зниження ПДВ до 14% посилить сировинну направленість агросектору. URL: <http://agroportal.ua/ua/news/vlast/mnenie-snizhenie-nds-do-14-usilit-syrevuyu-napravlennost-agrosektora/> (дата звернення: 02.02.2021)

Reference:

1. Kostornoi S. V. (2016) Problemy narakhuvannia PDV silskohospodarskymu pidpriemstvamy u 2016 rotsi [Problems of VAT accrual by agricultural enterprises in 2016]. *Zbirnyk Naukovykh Prats Tavriiskoho Derzhavnoho Ahrotekhnolohichnoho Universytetu (Ekonomichni Nauky) - Collection of scientific works of Tavriya State Agrotechnological University (economic sciences)* 2(31). P. 135-138. [in Ukrainian]
2. Kostornoi S. V. (2013) Osoblyvosti narakhuvannia podatku na dodanu vartist u silskohospodarskykh pidpriemstvakh [Features of value added tax in agricultural enterprises]. *Zbirnyk Naukovykh Prats Tavriiskoho Derzhavnoho Ahrotekhnolohichnoho*

Universytetu (Ekonomichni Nauky) - Collection of scientific works of Tavriya State Agrotechnological University (economic sciences) 1(21), v. 1. P. 274-282. [in Ukrainian]

3. Lupenko Yu.O. (2020) Znyzhennia stavky PDV na prodovolchi tovary v Ukraini mozhlyvosti ta dotsilnist [Reducing the VAT rate on food products in Ukraine: opportunities and feasibility]. *Prodovolchi Resursy - Food resources*. 14. P. 211-219. [in Ukrainian]

4. Mykytiuk A. A. (2019) Deiaki problemni pytannia poviazani iz zastosuvanniam silskohospodarskymy pidpriemstvamy systemy elektronnoho administruvannia PDV [Some problematic issues related to the application of the electronic VAT administration system by agricultural enterprises]. *Chasopys Kyivskoho Universytetu Prava - Journal of Kyiv University of Law*. 3. P. 98-102. [in Ukrainian]

5. Sirenko N. M. (2015) Vplyv podatku na dodanu vartist na finansovi rezultaty silskohospodarskykh pidpriemstv [The impact of value added tax on the financial results of agricultural enterprises] *Ekonomichnyi Forum - Economic forum*. 3. P. 337-341. [in Ukrainian]

6. Tulush L. D. (2017) Perspektyvy zastosuvannia znyzhenoj stavky podatku na dodanu vartist na produkty kharchuvannia v Ukraini [Prospects for the application of a reduced rate of value added tax on food in Ukraine]. *Ekonomika APK - Economics of agro-industrial complex*. 4. P. 50-59. [in Ukrainian]

7. Yarosh M. V. (2016) Optymizatsiia opodatkovannia PDV otsinka rivnia podatkovooho navantazhennia pry opodatkuvanni silskohospodarskykh produktiv [Optimization of VAT taxation: assessment of the level of tax burden in agricultural taxation]. *Ekonomichnyi Visnyk Zaporizkoi Derzhavnoi Inzhenernoi Akademii - Economic Bulletin of the Zaporozhye State Engineering Academy*. 6(2). P. 159-163. [in Ukrainian]

8. Arsenovic, D., Lalic, S., Stanivuk, B., & Njegus, B. (2012). Agriculture in the VAT system. *Research Journal of Agricultural Science*, 44(3).

9. Cnossen, S. (2018). VAT and agriculture: lessons from Europe. *International Tax and Public Finance*, 25(2), 519-551.

10. Kondraszuk, T., & Jaworski, J. (2018). The dilemma of choosing the form of VAT taxation in agriculture in Poland. *Economic Science For Rural Development 2018*, 124.

11. Council Directive 112/2006/EC of 28 November 2006 on the common system of VAT. Retrieved from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=celex%3A32006L0112> (last accessed: 02.02.2021)

12. VAT rates applied in the member states of the European Union : Situation at 1st January 2020 / European Commission, 2020. Retrieved from: https://ec.europa.eu/taxation_customs/business/vat/eu-vat-rules-topic/vat-rates_en (last accessed: 02.02.2021)

13. Podatkovyi kodeks Ukrainy vid 2 hrudnia 2010 roku № 2755 (zi zminamy ta dopovnenniamy) [Tax Code of Ukraine of December 2, 2010 № 2755 (as amended)]. Retrieved from: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (last accessed: 02.02.2021) [in Ukrainian]

14. Verkhovna Rada Ukrainy – Zakonotvorchist [The Verkhovna Rada of Ukraine - Legislation]. Retrieved from: <http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc2> (last accessed: 02.02.2021) [in Ukrainian]

15. Proekt Zakonu № 3656 vid 15.06.2020 "Pro vnesennia zmin do Podatkovooho kodeksu Ukrainy shchodo stavky podatku na dodanu vartist z operatsii z postachannia okremykh vydiv silskohospodarskoi produktsii" [Draft Law № 3656 of 15.06.2020 "On Amendments to the Tax Code of Ukraine Concerning the Value Added Tax Rate on Transactions for Supply of Certain Types of Agricultural Products"]. Retrieved from: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=69140 (last accessed: 02.02.2021) [in Ukrainian]

16. O snizhennoy stavke NDS dlya otdel'nykh vidov agrarnoy produktsii [On the reduced VAT rate for certain types of agricultural products]. Retrieved from: <http://agroportal.ua/views/blogs/o-snizhennoi-stavke-nds-dlya-otdelnykh-vidov-agroprodovolstvennoi-produktsii/> (last accessed: 02.02.2021) [in Russian]

17. Znyzhennia PDV do 14% posylit syrovynnu napravlenist ahrosektoru [Reducing VAT to 14% will strengthen the raw material orientation of the agricultural sector]. Retrieved from: <http://agroportal.ua/ua/news/vlast/mnenie-snizhenie-nds-do-14-usilit-syrevuyu-napravlenost-agrosektora/> (last accessed: 02.02.2021) [in Ukrainian]